

॥३४॥ इदंपूर्वोक्तं ॥३५॥३६॥३७॥ नाहुषः ययातिः ममेश्वरं निर्द्वंद्वमप्रतिपक्षं बलमस्ति ॥३८॥ ईश्वरत्वमेवाह यच्चेति स्वयं भुवा तत्त्वमसीत्यादिनावेदेन करणेन तुष्टेन गुरुणेति शेषः ॥३९॥ अहं मनुरभवत्
सूर्यश्चेति बद्ध्वा मदेव इव स्वस्य सार्वान्यानुभवमाह अहमिति ॥४०॥४१॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्यदीपे अष्टसप्ततितमोऽध्यायः ॥७८॥ ॥७९॥ ॥८०॥ यइति अति

स्तुवतो दुहितानित्यं याचतः प्रतिगृह्णतः ॥ अहं तुस्तूयमानस्य ददतोऽप्रतिगृह्णतः ॥३४॥ इदं मामाह शर्मिष्ठा दुहिता वृषपर्वणः ॥ क्रोधसंरक्तनयनादर्पपूर्णा पुनः पुनः ॥३५॥ यद्यहं स्तुवतस्तात दुहिता प्रतिगृह्णतः ॥ प्रसादयिष्ये शर्मिष्ठामित्युक्ता तु सखीमया ॥३६॥ शुक्र उवाच स्तुवतो दुहितानित्यं याचतः प्रतिगृह्णतः ॥ अस्तो तुस्तूयमानस्य दुहिता देवयान्यसि ॥३७॥ वृषपर्वैव तद्देदशक्रोराजा च नाहुषः ॥ अचित्यं ब्रह्म निर्द्वंद्वमैश्वरं हिवलं मम ॥३८॥ यच्च किंचित्सर्वगतं भूमौ वायु दिवा दिवि ॥ तस्याहमीश्वरो नित्यं तुष्टेनोक्तः स्वयं भुवा ॥३९॥ अहं जलं विमुंचामि प्रजानां हितकाम्यया ॥ पुष्णाम्यौषधयः सर्वा इति सत्यं ब्रवीमि ते ॥४०॥ वैशंपायन उवाच एवं विषादमापन्ना मन्युना संप्रपीडिता ॥ वचनैर्मधुरैः श्लक्ष्णैः सांत्वयामास तां पिता ॥४१॥ इति श्री महाभारते आदिपर्वणि संभवपर्व ० ययात्युपाख्याने अष्टसप्ततितमोऽध्यायः ॥७८॥ शुक्र उवाच यः परेषां नरो नित्यमतिवादां स्तिति क्षते ॥ देवयानि विजानीहितेन सर्वमिदं जितं ॥१॥ यः समुत्पतितं क्रोधं निगृह्णाति हयं यथा ॥ स यं तेत्युच्यते सद्भिर्नयोरश्मिषु लंबते ॥२॥ यः समुत्पतितं क्रोधमक्रोधेन निरस्यति ॥ देवयानि विजानीहितेन सर्वमिदं जितं ॥३॥ यः समुत्पतितं क्रोधं क्षमयेह निरस्यति ॥ यथोरगस्त्वचं जीर्णं स वै पुरुष उच्यते ॥४॥ यः संधारयते मन्युं योतिवादां स्तिति क्षते ॥ यश्च तप्तो न तपति दृढं सोऽर्थस्य भाजनं ॥५॥ यो यजेदपरिश्रान्तो मासिमासि शतं समाः ॥ न क्रुद्धो घृश्वसर्वस्य तयोरक्रोधनोऽधिकः ॥६॥ यत्कुमाराः कुमार्यश्च वैरं कुर्युरचेतसः ॥ न तस्याज्ञोऽनुकुर्वीत न विदुस्ते बलाबलं ॥७॥ देवयान्युवाच वेदाहं तात बालाऽपि धर्माणां यदिहांतरं ॥ अक्रोधे चापि वादे च वेदचापि बलाबलं ॥८॥ शिष्यस्याशिष्यवृत्तेस्तु न क्षंतव्यं बुभूषता ॥ तस्मात्संकीर्णवृत्तेषु वा सोम मनरोचते ॥९॥ पुमांसो ये हि निंदंति वृत्तेनाभिजनेन च ॥ न तेषु निवसेत्प्राज्ञः श्रेयोऽर्थी पापबुद्धिषु ॥१०॥

वादान्निदावचनानि ॥१॥ रश्मिषु क्रोधफलभूतात्पापसु पक्षे स्पष्टोऽर्थः ॥२॥ अक्रोधेन क्रोधविरोधि न्याक्षमया ॥३॥४॥ अर्थस्य पुरुषार्थचतुष्टयस्य ॥५॥ यजेत्पितृयज्ञेन तस्मान्मासिपितृभ्यः क्रियत इति श्रुतेः एतेन अन्ययज्ञेभ्यः पितृयज्ञः श्रेष्ठ इति सूचितं ॥६॥ यदिति अचेतसो मूढाः बाल्यात् शर्मिष्ठया कृतमस्माभिः क्षंतव्यमेवेत्यर्थः ॥७॥८॥९॥१०॥